

Hlavní stránka **Kazachstán** <http://www.cesty.in/Kazachstan>

Chov velbloudů v Kazachstánu

Petr KOKAISL. Chov velbloudů v Kazachstánu. *Farmář*. Roč. 7, č. 6 (2001), s. 74-75. ISSN 1210-9789.

Další dostupnost: Petr KOKAISL. Chov velbloudů v Kazachstánu [online] Cestovatelské stránky: Kazachstán. Dostupný z: <<http://www.cesty.in>>

„Vážení cestující, během asi deseti minut přistaneme v Alma-Atě.“ Za chvíli se letadlo dotklo přistávací plochy a my jsme se po sedmi letech zase ocitli v Kazachstánu. Tak co je nového? Alma-Atu přejmenoval prezident na Almaty a sám se přestěhoval do nového hlavního města Akmoly, dřívějšího Celinogradu. Název Akmola se také dlouho neudržel, protože se mohl překládat jako Bílý hřbitov a to se prezidentovi příliš nelíbilo. Za pár měsíců rozhodl s konečnou platností o neutrálním jménu – Astana, což znamená Hlavní město.

Před sedmi lety právě probíhala měnová odluka od rublové zóny a během čtrnácti dnů došlo k devaluaci nové měny o padesát procent oproti ruskému rublu. Dnes už je na tom kazašský tenge lépe, ale nejstabilnější měnou ve Střední Asii je prý kyrgyzský som.

A ještě nějaké zprávy z vyšší společnosti. Dobré vztahy se sousedním Kyrgyzstánem se stvrdily uzavřením panovnického sňatku – syn kyrgyzského prezidenta se oženil s dcerou prezidenta Kazachstánu. Po svatbě odjeli novomanželé do Spojených států.

Co si vlastně můžeme představit, když se řekne Kazachstán? Písek, písek, písek. Step a poušť a těch pouští je hned několik – tmavě zbarvená Kara-kum nebo také Černý písek a poušť s odstínem do ruda Kyzyl-kum – Rudý písek. U Aralského jezera je ještě poušť Aral-kum. Téměř samá rovina, jen na jihu jsou vysoké hory.

Letní čtyřicetistupňová vedra a zimní čtyřicetistupňové mrazy – to je Kazachstán. Stát, jehož územím prošlo obrovské množství národů a kultur, které zde všechny nechaly své stopy. Hranice dnešního Kazachstánu byly načrtnuty až ve 30. letech 20. století a po rozpadu Sovětského svazu se Kazachstán poprvé v dějinách objevil na mapě jako samostatný stát.

Obrovský stát, rozlohou devátý na světě, obrovské nerostné bohatství – také to je Kazachstán – stát, ve kterém Kazaši netvoří ani padesát procent z celkového počtu obyvatel.

Snižování stavů velbloudů

Tentokrát jsme jeli do Kazachstánu zejména za chovateli velbloudů. Za posledních deset let se jejich stavy snížily o třetinu, ale stále je jejich počet, který dosahuje kolem 100 000 kusů, poměrně vysoký. Dříve byl velbloud naprosto nepostradatelným zvířetem pro všechny kočovníky a to zejména pro svoji nenáročnost na potravu i vodu. Velbloudi nebyli jen koráby pouště, ale své služby při nošení nákladů poskytovali svým pánům i ve vysokých horách v závějích sněhu.

Velbloudi jsou málo vybíraví v potravě a spokojují se se slámou, nekvalitním senem, suchými stepními bodláky, ale klidně dokážou spořádat i staré kosti, řemeny a když je nejhůř, pustí se i do plstěných stanů. Chovatelé velbloudů vyprávěli, že někteří žerou i sušené ryby.

Velbloudi jsou ovšem poměrně dost náchylní k nejrůznějším onemocněním, a proto je jejich chov relativně náročný. Možná to je důvodem poklesu jejich počtu nejen v Kazachstánu, ale i v sousedním Kyrgyzstánu, kde do šedesátých let byli početnou součástí chovaných stád na horských pastvinách, ale pak se s jejich chovem úplně přestalo.

I v Kazachstánu se velbloudi začali nahrazovat mnohem méně náročnějšími ovci, zvláště když skopové maso patří v celé Střední Asii mezi největší pochoutky. Na všech tržistištích najdete stánky, kde se prodávají skopové šašliky a nad ty jednoduše není. Maso je skutečně výborné, ale tuk má velmi výrazný zápach, na který je třeba si zvyknout.

V současnosti je v Kazachstánu velbloudích stád velice málo, o to více je rozšířený jejich chov v malém.

Ráno se velbloudice podojí a placení pastýři odvádějí od hospodářů jednotlivé kusy na pastvu, která bývá vzdálena od města nebo od vesnice i několik hodin cesty. Večer už hospodáři čekají, až se pasáči se zvířaty vrátí domů a hospodyně velbloudy dojí podruhé.

Z jednoho dojení se získá kolem 2 až 3 litrů mléka. Velbloudice je březí velice dlouhou dobu, o něco více než dvanáct měsíců a rodí se jí jedno až dvě mláďata. Samci jsou v době říje velice nebezpeční celému svému okolí, ale i jinak lze o velbloudech říci, že jsou to zvířata naprosto nevyzpytatelná. Většinou projevují naprostý nezájem o svět, ovšem někdy se dokáží rozzuřit k nepříteli a to se nemusí ani jednat o samce v říji.

V kazašském městě Turkestánu jsme poprvé viděli velbloudí stádo, které se večer vracelo z pastvy. To na nás udělalo nezapomenutelný dojem, především pro svoji majestátnost a také proto, že velbloudi jsou skuteční obři. Hned jsme se rozběhli velbloudům naproti, ale místní nás zastavili a vyprávěli příhodu, která se stala před necelým rokem. Malé děvčátko si chtělo velbloudy pohladit a jeden z nich dívku tak pokousal, že zemřela.

I přes jejich nevyzpytatelnost je užitek z velbloudů mnohostranný – od nošení nákladů přes výrobu provazů z velbloudí srsti až k velbloudímu masu, které je velice podobné hovězímu.

Velbloudi mohou pomoci i těhotným ženám, které už příliš dlouho čekají na porod. Stačí prý prolézt mezi velbloudíma nohama a za chvíli se žena může chystat k porodu. Možná těžko uvěřit, ale mnoho žen mělo s tímto prostředkem urychlujícím porod ty nejlepší zkušenosti.

Pak je tu ještě zkysané velbloudí mléko – šubat, kterému v některých částech Kazachstánu říkají kmran. Šubat má podobnou hustotu jako kyselé kravské mléko a má výbornou chuť. V horkých dnech je to vynikající prostředek proti žízní, který může zahnat i hlad. Také se používá jako léčivý prostředek proti plicním onemocněním. Šubat Kazaši pijí nejčastěji samotný, ale je možné ho bez vážnějších následků kombinovat s vodkou. V takovém případě se obojího vypije velké množství.

Kumys, zkvašené kobydí mléko

Dalším velice oblíbeným nápojem, který už s velbloudy nemá vůbec nic společného, je [kumys](#) – zkvašené kobydí mléko. [Kumys](#) i po zkvašení musí zůstat řídký jako nadojené mléko a pokud tomu tak není, je lepší takový kumys nepít, protože téměř s jistotou způsobí bolení břicha. Kumysu se také vypije velké množství, ale pozor – alkoholu obsahuje mnohem víc než šubat. Na chuť kumysu je třeba si také zvyknout. Je tak zvláštní, že je těžké ji jakkoliv popsat, ale špatná v žádném případě není. Asi nejlíp chuť kumysu popsal vlámský cestovatel Rubruk ve 13. století: Když nám průvodce nabídl

poprvé trochu kumysu, celý jsem se zpotil překvapením a hrůzou, když jsem to ochutnal; nikdy jsem nepil nic tak zvláštního. Přesto se mi zdálo, že je to velice chutné.

Kobyly se dojí ovšem mnohem častěji než velbloudice a to zhruba každé dvě hodiny. Mléka se nadojí málo, z jednoho dojení často není ani půl litru. Mléko se vlévá do koženého vaku, tluče se dřevěnou holí a přes noc musí být v teple. Ráno je **kumys** hotov.

Na tržištích se šubat i kumys prodává v konvích, ze kterých prodavačka nalévá do malých misek. Nejlepší kumys a šubat ale není z tržiště, ale přímo od hospodáře. Nějakou dobu trvá, než se na trh doveze, pak může ještě celý den stát a to se může na chuti dost projevit. I když na bazarech je většinou čisto, chybí chladničky a to dělá své. Na bazarech se ovšem neprodává jen kumys se šubatem. V nabídce je pestrý výběr nejrůznějších dobrot. Přejete si koňské maso? Krásně prorostlé a čerstvé. Nebo kousek skopového? Z mladého berana a samozřejmě také čerstvé. Když už maso nemá žádoucí barvu, prodavač je trochu ořízne a má na prodej zase krásný čerstvý kousek. A když budete mít štěstí, seženete i kousek velbloudího masa.

Velbloudi stále ještě ke kazašským stepím patří, a i když dochází k výrazným změnám v životním stylu, mají tato zvířata pořád své důležité místo a mnozí Kazaši si bez nich život nedovedou představit. Snad velbloudy nepotká podobný osud jako jejich kyrgyzské příbuzné a ještě dlouho bude k mání vynikající šubat.

Text a foto Ing. Petr Kokaisl, 2001

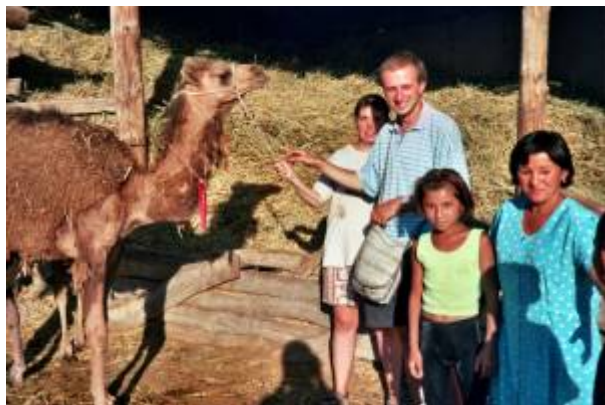
Ústav etnologie FF UK Praha

Fotogalerie

© Petr Kokaisl, Pavla Kokaislová

Chovatelé velbloudů v kazašském Turkestánu (2000)

Kazaští chovatelé velbloudů v Turkmenistánu (2009)

From:

<https://cesty.in/> - Cestovatelské stránky

Permanent link:

https://cesty.in/chov_velbloudu_v_kazachstanu?rev=1440781367

Last update: **2020/10/09 23:11**

